בסוד שיח

"ברוך שחלק מחוכמתו ליראיו"

ודאה וכם מחכמי ישראל מברך: ברוך שחלק מחכמתו ליראיו. הברכה הקצת נפלאה מפי כאשר סראנו באחד האירועים שקיבלתי מחבר, כי אחב משפחתנו, ודב מדבקי אלהן שליט"א השיב בשלילה לפניתו אליו להשתלב ברשימת מועמדים לכנסת ולעמוד בראשה ולכל המוקדם ולכל הרשימות.

התשובה השלילית אינה מן הדברים הפשוטים, שכן יהודי בוודאות שביבה גדול שהוא להתלבט אם להתביע מפר או "אחוד לאומי" - גם כשהם בנפרד או ביחד - מתבטא והתבטא, ש"אם ודב אלהן היה עומד בראש הרשימה או וקחה לי בעיה והייתי כבראה מתביע עבור הרשימה שהוא עומד בראשה".

ובל שהוב מדובר אלהן הוא רב וראש ישיבה, שכזה אין לו סיכוי להסתדר על ציפורני הקלבב חדר בי בציבור, אם אמנם ישתלב בכנסת או בממשלה. הח"כ לשעבר אברהם מלמד ז"ל נוהב היה לומר "הכנסת מיועדת לבוריסאים, לא לרבנים ולא לראשי ישיבות". והוא צדק וחבל להכביר מילים בעניין זה.

הכנסת מקום פסול לחלוטין לאלה שמקפידים על שמירת העיניים, ולא ברור מדוע אין הוראות נוקשות בנושא זה. של צניעות והלבוש, מטעם לשכת יוחי הכנסת. גם לעובדות הכנסת ונם לאר חוות האוויר מחוץ.

תרומתו של ודב משה אהלן לעם ישראל, יחד עם אשתו ביתי אבי ז"ל, עצומה וחבל להוסיף את האיש הזה על"ידי שילובו בפוליטיקה המיוסרת על הכנסת, יצריות חושי פירגון לוקלת.

במסגרת הסאוד פגישי של ראש הליכוד, בנימין נתניהו, התעניינו לדעת האם ודב יצחק דוד גרוד סמן שליט"א יסכים לעמוד במקום החמישי ברשימת הליכוד "לכנסת, הנשאל השיב, שאם הוא יתור על כחונו, רב ראש לישראל, אין סיכוי שיב בחוב על מקום חמישי ברשימת הליכוד לכ נסת.

אכן, הדוגמה אישיות כריזמטית שתעמוד בראש הציונות הדתית ותרגע גם לחלק בין פולי טיקאים ועתיריהם, וכי הוא האיש חדות החירות.

שלושה ספרים נפתחים

החזן התורני

ביתי בחוב אחד העם 21 בתל־אביב, היה כמ רוחן בגיעת יד מבית הכנסת הגדול של העיר; ושי שכן קרוב, הבדתי היטב. אבי החזנים, הראשיים שעבדו בו לפני ובינהם כלם בפיוטי החזן ודב יחשע העשיל לדר ובל.

אהבתי מאוד את תפילתו בקולו העשיר, צמוד לנוטה הידשלמי (בקטעים ללא מקהלה) והעיקר ניכר היה שיראת שמים שפוכה על כל מילה חיר באות מפי.

מבית הכנסת הגדול בתל־אביב יצא לאמשודר קן, ולאחר מספר שנים שוב חזר לבית הכנסת הגי חול, ואת הביקורת המקצועית עליו אני משאיר לידידי ר' עקיבא צימרמן.

בימים אלה יצא לאור סנשרים "חזן יהושע" ומאות ו בי־חזוך מהלשלת כרי שיקיא גם חזן יהושע - חידשים וביאורים בסנגיות בש"ם מבית מדרשו של הרב חזן יהושע לדר ובל.

ובמבי, שהוא ולחידי אולי מבין ביבור החזנים שהשאיר אחריו חידושיהוריה על סוגיות בש"ם וירוע גם יחוע, וכפי שכתוב עליו גם מרוע אני מלבנסקי־שוהסקי אמנשודעם, כי לא פסק משיבא מבחישא וכל עיתותיו הפנויות הוא עדש ללימוד תורה. בראי לקנות את הספר ושמחתי הזה רק בשל בית המדרש, שבה תיאורי החיים והיחסים בשל חזן ורעייתו ומשפחה, שיח מרכא ע"ה.

ויש גדול גם מלאנים, המביר את בנו, ודר"ב יחשוע יהל אליהו לדר שליט"א, ויין בזה ודבי ומאור בשי שבבי ורים בישיבת "פר בן ודב". ובן, ודב יהל לדר, ובין את ודידיו ותורה לדשים המעניק ביאורים ומראי מקום. ועינה ובין עמנו לעד.

רעיונות יהודיים

תלמיד ישיבה כי יוכנס למבניתו של אחד בדנן בסדרשים, מסתבן בהחלט שם אין באפ תעמל ויודע ודבו ודבי שבי לומדי שכן בך בת, מבביל בפלים יש הקפיד מאוד והכהות לנהל את חברת החשמל, הוא תלמיד חכם בכל קנה מידה. מי שמאזין לחידושי התורה שלו הב קיפים ראשונים ואחרונים, מתקשה להאמין כי עומד לפניו איש כלבלה בעל שיעור קומה.

בדנן המקרא שם שמיים בכל הליכותיו, ה־ ציא באמירה לאחד "לקט של רעיונות יהודיים" בספר הנושא את השם "משל אבי וקצת משלי". את רוב המחרוזה וראשונה תרם בדנן לצותים של הישיבות התיכוניות האלפנות שליד מרכז ישיבות בע"ש. בדנן, בוגר ישיבת בע"ש "כפר הרואה" וישיבת "סים בינהן", הוא גם בוגר האוניברסיטה העברית, כלכלן ומשפטן. ספרו הראשון "משרשות מים" מספר את סיפור הקמת מפעל המגנזיום בסדום, נשוי למנוחה ואב לחי משה ילדים ו־13 נכדים ואיש משפחה למופת.

ספרו החדש נועד לשמש כלי עזר לכל אחד הנושא רבדים בפני קהל. ניכר כי הספר נכתב תחת רושם שיעוריו של הרה"ג שלמה פישר שליט"א, שבדנן נמנה על תלמידיו זה יותר מ־ 20 שנה.

"כח 13"

ומחרת לבבי, ודב אבי דש, העומד בראש מסוד "מבראשית" של ודב מדבי אלון מעקיבא־ך, ייסד יחד עם מדר ודבו כמי שהסביעו תוקם משד לחברת בנייה בבוכה יהודי של שדעת ישי רשל. אין אלו מילים ריקות וקצד המצע מלאשי את יי מעמל "מבראשית" שהביע לעשרות אלפי בתים בארץ המהלך ומבחן שלי ללימודי והדות באוניברסיטת בר־אילן, שאבי דש עמד בראשה. לא באתי כעת לכתוב על הדש המיוחד הזה שעמד אבי דש, אלא רק להזכיר את ספרו "כח 13" אותו כתב יחד עם המחברת מכדר שיר ובער באת "מבראשית", "ידיעות אחרונות" וספרי חמד. ב"כח 13" מסיטים אותו לחודש את הריאל בן ה־13 לימים בנהדים בדרכי יהי ישראל. "עם סגולה מכל העמים", לקרב את ילדי ישראל לשורשיהם, אל התעודה האבבת ישראל.

בעריכת הספר

מטבעות של אש

רוב יהודי רוסיה־ברית שבפודוליה חסידים היה שומעים בקולו התולבים לאחרי של רבנו, והלא הוא רבי אברהם יעקב זי"ע מסדיגורא, בנו של הצדיק הקדוש מרדכין זי"ע שהעיד עליו שהיו בעל קשמה שלימה.

בבית המדרש של חסידי סדיגורא בעיירה, תלויה היתה על הקיר קוסטת פה עתיקה, מבהיה ומי סגירת. לתוך קופסא זו שילשל כל אחד מבאי התלולם, מדי שבוע ממבע קטן. כאשר היה מגיע תאי היק חשוב בחצר סדיגורא, היו החסידים בני רשות־ין מתאספים ברחילי ורחדמו בקלוזל העתיק, ומסלים גדול ההוכה המאושר מצידר בכסף שהצבא זה עזנה מקופת הקהל, נסע כשליח ציבור של תושבי רשות־ין לסאיגורא לרבי.

הרבי היה מקבל מאר את "שליח הציבור". משוחח עמו אחדות יהודי בעיירה ושולח להם ברכתו. השליח אף היה זוכה בממבע של כסף מהר. "המטבעות החסידיות" שניתנו על"ידי הרבי לחסידיו נחשבו לאוצר יקר שלא יסולא בפז.

היות ובקופת מטבעות הרבי נאספו כבר סכום גדול של מטבעות, החלט פה אחד לחשרש לצדוק למען יצוק ממטבעות הכסף חנוכיות מנדות תנוכה לשם ולתהילה.

עוד בארתו עדב החלט להעביר את המטבעות לידי ר' אשר הצדוק יהודי ירא שמים ובהבה מדי ב"ע בפיר, לעבוד את עבודת הקודש.

לאחד דיונים החלט כי הנוכות להלוקין נרות חנוכה במנודה מיוחדת זו תיקבע במכירה פומבית, והמכובים אשר יתאספו בקופת הקהל מכבירת. זכות החלקה, יכחנו למסדות צדקה עזרה לעניים, רבישת עצי הסקה, סעד ליולדת חלושה והעלכה בעני הגון המבניס בנו או בתו לחופה.

עני הקהל שידם לא השיגה לעמוד בתחרות, ניחנו עצמם בראית המנורה ובשמיעת ברכות הד דלקה מפיו של הוכה המאושר. כרם, אחד היה ברושמין שלא השלים עם עניו.

היה זה בריך מרדכי הפחה, שבמנה עם האבינים המרחדים, המצראים לחמם ביניעת כפרים הכ שחקרה פני בעלות. ברוך מרדכי רגן, החליט לקנות לו זכות החלקה באחד מלילות חנוכה, אך בשנה זו, השנה שבה חנכו את המנורה, לא צלה בבקשה.

כבר למחרת חג החנוכה החל לחסוך פפנדלי לפרישה עד שצבר סכום הגון. אלא ששבועיים לפני החנוכה, בשנה האחרת, חלתה ולכה וזכתו בחולי אנוש.

הדופא ברוך את החולה, רשם תרופות, נמל שכר טרחתו, בקיץ יפה רבא את הבית.

ברוך מרדכי חפך בידו הרוסמת את־צרור בכסף שהצטמק לבדי מחצבק, וללא אומר דברים פנה לקנות התרקשות היקרות שרשם הרופא. וכך צרור הממון התרוקן לחלוטין.

לאחד החלקת־ הגר הראשון שב בריך מרדכי הביתה כולו נסער. הוא ניסה לחודים אך לא הצליח, מחשבותיו לא הרפו מן החנוכה. קרא קריאת שמע בכוונה וניסה לעצום את עיניו, אך לשוא. בכל אשר פנה ניצבה לנגד עניו המנורה המהוהה והחובותיה.

בבוקרו של אותו יום התפלל הפחה בשבריון לב גדול, בוכה ומתחנן לפני קונו שיחוס וירחם עליו, שיוסיף להנשים משאת נפשו. כאשר יצא בריך מרדכי את בית המדרש, נגלה בבר החשלוה בלבו.

בשאר לילות התנוכה בשעת המיבוי עמד בריך מרדכי בפיתן, אך שליו מבזינה נפשית. אין שמחה כזאת סביבתו, והחלטה זו העניקה לו את השקט לישנות מן המעמד בקלוזל, בעת התלקת הנרות. ברם, באשר התקרב היום האחרון של תנוכה, החלו אחזות של חסיסה פנימית ניכרים בחר צניותו.

הוא נכנס בבוקר לביתו הקטן, אחר התפילה, סוער ונרגש. ולשה שבבר שבה אם לאישתו הב תינה כי פניו אינם כתמול שלשום, אלא שבריון מדרכי לא הסר את הדמנה, וכך נעתקו המילים בע צמן מפיהו. "מה לך בריך מדרכי? על מה ולמה נשתנו פה פניך?" נזדה בדילה השתפכה על פניי של הפחה.

"חכי נא ולשה", דיבר ברגש. "הענים כן העבה תראלי נא בשהבך לבא עמי לקלוזל. עמדי נא בע דות הנשים והקשיבי היטב. היטבו היום אם ידעה ה' אלקיך אני את שמונת הנרות במנורתו של רבי נח".

כל בני הקהילה התאספו כבר בבנרי יום־טוב בקלוזל. עזדת נשים אף היא מלאה היתה מפה לפה. ובין הנשים עומדת ולשה לבושה בגדי יום טוב ובדים שבת יחדד על כתפיה.

ראש הקהל עלה על הבימה בפצחים מודיעים ימסרכי הזמני זחל, מתח מחשמל הקיף את הקהל, ומסרבון אחד (מין ממבע) עלה הסכום לחמישים קרבנים. מכל הצדדים ניסו אנשים להציע יותר, לגבור על הבריינים, לזכות במציאה משל שאלת חיים עמרה לפניהם.

ולפתע עוה ומתוגבר יצא בריך מרדכי מבין הקהל ופילס לו דרך עד לבימה. באגרופים קמוצים תחר בכל מזחיניו עד שעלה ועמד על יי הבמה. הקהל השתתק לרגע, והבים בפחוז חה מעל הבימה פתח ואמר בהתרגשות:

"אחרי הדיבורים לי השנה השניה שאני הפחה רל שבבלים, חשק ומשאוה להתעלות את־אשר בבי נזדה המהודה. נפשי נבספתי הנעתי עד כלות הנפש ודרי ריקות ואמלחתי מדוקנת. את כל אשר לי הייתי נותן עבור זכות התולקה, אך המומנים אינם מצדים אצלי. ובכן, עלה בלבי הרעיון: ביתי הקטן בו אני מתגורר, שוה את הסכום של שלוש מאות קרבנים, מגרב אני את ביתי לקופת הקהל. אמנם אני אמשיך להתגורר בבית, אך לא בבעל בית, אלא בדייר שבית. מדי חודש בחודשו אשלם שכר דירה לקופת הקהל. קבלו נא הצעתי והחזיתם נפשו של פחה עני.

דבריו הנוגעים אל הלב של בריך מרדכי התסיסו את הקהל בקלוזל, ולפתע פרצו כולם בשאגה גלהבתו: "מזל טוב נכה לו ר' בריך מרדכי" וכל שקל הנשים ותבק את יהיה של ולשה בברכת מזל סוב.

ובימים המזדים עלתה השאלה האם לקדש מן היהודי הדל את כל הכסף העלוכן האם מותר לך שות כך?

ובכן, החלט כי בהזמנות הקרובה כאשר יגיע יהודי של אחד מבני הקהילה לנסוע אל הרבי, ישאר לו את אשר אץ בבר השכניו את ההבדה אשר הביע הפחה העני, ויקנש את הרבי לחזות ויקבל אחך רחשו.

הרבי שמע את הכסף בעיניים צעומות ומצוקה הלה קמנים, חיוך רק ריחף על פניו הקדושות. כאשר סיים השליח לספר את הכסף, קרא הרבי בהתפעלותו "אשת יהודי שכזאת בגדה שכזאתנו אי אי, רבנו של עולם! ראה נא מי הם בניך והקדושים".

הרבי שתק בחדי אנה ואנה שקע בשרעפיו ואחר אמר: "אמור נא לראשי הקהל, כי כך יהודה הפחה ישאר לנד בביתו שנתנים לקופת הקהל, ואנכנו ישלם שכר דירה כפי רצונו הטהור, כי בכך קנה לו את המצוה. אך בני הקהילה לא יבנו ממנו יותר מדובר אחד לשנה וזהב זה, ומשוך הבריק והקודש, ובבל זה, ויבו יהיה כדינו של ממבע שקיבלתם ממניו ובבל זה שתקבלו פעם אחת בשנה יי מכר בחיכין במעמד העדה וזכה בו זה אשר יביע את הסדר הגבוה ביותר, כי מח גדול לו ליהודי הנוסף נפשו עבור השת ומצותיו."

(מקציר מחסדר "ממבע של אש")

schiffm@013.net.il